

Kỹ thuật trồng và chăm sóc cây xà cừ

1. Đặc điểm hình thái

- Là cây gỗ lớn, cao 25 – 30m, phân cành sớm, cành nhánh to, tán rộng.
- Lá kép lông chim 1 lần chẵn, mọc cách.
- Hoa màu vàng xếp thành chùm ở nách lá phía đầu cành.
- Quả nang hình cầu, vỏ hóa gỗ. Khi chín nứt thành 4 mảnh.
- Cây có nguồn gốc từ châu Phi, nay được trồng phổ biến ở Việt Nam. Cây ưa sáng, mọc nhanh, dễ trồng, hạt nảy mầm khỏe, cây tái sinh chồi mạnh.
- Có thể gây trồng ở những nơi có lượng mưa từ 750 mm/năm trở lên, nhiệt độ trung bình tháng lạnh 15°C, tháng nóng nhất 26 – 29°C, chịu được khô hạn, kém chịu rét, thích hợp với nhiều loại đất, tốt nhất là đất phù sa.

2. Giá trị kinh tế

- Gỗ có lõi màu đỏ nhạt, dác màu nâu đỏ nhạt, gỗ rắn, thớ xoắn, dễ nứt nẻ, cong vênh, dùng trong xây dựng đóng tàu thuyền và các đồ mộc thô dày.
- Được trồng làm cây cảnh quang, tạo bóng mát ở các nơi công cộng và đường phố.
- Phương thức bảo quản:
 - + Điều kiện thông thường, khô, thoáng mát, ở nhiệt độ 25 – 30°C độ ẩm của hạt đưa đi bảo quản 8 – 9%, phương thức bảo quản này có thể duy trì sức sống của hạt không quá 6 tháng.
 - + Bảo quản khô mát ở nhiệt độ 5 – 10°C, hạt giữ được 1-2 năm. Không để hạt nơi ẩm, thấp, dễ thấm nước.
- Trọng lượng 1.000 hạt (gr)= 172 g
- Số hạt/1 kg = 5.800 hạt

3. Kỹ thuật thu hái, bảo quản và gieo ươm

* Thu hái, chế biến và bảo quản hạt giống

- Thu hái hạt giống trên những cây mẹ từ 15 tuổi trở lên. Cây mẹ được chọn phải có hình dáng đẹp, thân thẳng, tán lá đều, không sâu bệnh, cụt ngọn, cây có sức

sinh trưởng khá, chỉ thu hái những quả đã chín. Dấu hiệu nhận biết quả đã chín: vỏ thường có màu mốc trắng, hạt màu nâu nhạt, chắc, nhân trắng.

– Quả sau khi thu hái đem về phải chế biến ngay.

Tiến hành phân loại quả, những quả chưa chín được ủ lại thành từng đống từ 2 – 3 ngày cho quả chín đều, đống ủ không cao quá 50 cm và phải thông gió, mỗi ngày đảo lại 1 lần. Quả chín thì rải đều phơi dưới nắng nhẹ 3-5 nắng để tách hạt ra khỏi quả. Sau khi hạt tách ra khỏi quả phải thu ngay để tránh ảnh hưởng của nhiệt độ cao, loại bỏ tạp chất, hạt lép. Khi phơi phải đảo trộn nhiều lần trong ngày. Không phơi quả trên nền xi măng; chỉ phơi trên vải, cát, nong, nia,... Hạt sau khi thu tiếp tục hong khô ở nơi râm mát 2-3 ngày, khi hạt đã khô thì sàng sảy hết tạp vật, thu hạt tốt cho vào bảo quản.

*** Tạo cây con**

– Xử lý hạt giống

Hạt giống trước khi gieo được ngâm trong thuốc tím (KMnO₄) nồng độ 0,05% trong 10 phút, sau đó vớt ra rửa sạch và ngâm hạt trong nước ấm 45°C để nguội dần sau 10 -12 giờ, vớt ra và ủ trong túi vải (những hạt chưa trương tiếp tục xử lý trong nước ấm). Hằng ngày rửa chua bằng nước ấm (nước sạch), túi vải ủ hạt phải luôn luôn ẩm, sau 3-4 ngày hạt nảy mầm có thể đem đi gieo (những hạt chưa nảy mầm tiếp tục ủ để hạt nảy mầm).

*** Chuẩn bị bầu đất**

Dùng túi bầu PE 10 X 15 cm đựng hỗn hợp ruột bầu. Thành phần ruột bầu gồm 80% đất tầng AB + 20% phân hữu cơ đã hoai (phân chuồng, phân xanh, phân rác).

Đất làm ruột bầu được đập sắn nhỏ trộn đều với phân và đổ vào bầu thật đầy, sau đó xếp thành luống có chiều ngang 0,8-1m, chiều dài tùy ý, khoảng cách giữa 2 luống 0,4 m.

*** Gieo hạt**

Trước khi gieo hạt bầu đất phải được tưới nước đủ ẩm trước đó 1 ngày. Chọn những hạt nhú mầm, dùng que bằng đầu đũa được vót nhọn một đầu tạo lỗ giữa bầu sâu 1 – 1,5 cm rồi gieo hạt vào, phủ một lớp đất mịn vừa lấp kín hạt, dùng rơm (hoặc cỏ khô, lá khô) đã qua khử trùng bằng nước vôi trong để che phủ mặt luống, bên trên dùng dàn che nắng 50 – 70%. Hằng ngày tưới nước đều (sáng sớm và chiều tối), đủ ẩm. Sau 6-7 ngày, cây mạ mọc đều thì bỏ lớp vật liệu che phủ (rơm, rạ, cỏ, lá khô) và chăm sóc luống bầu, bầu nào cây chết phải được cây dặm ngay. Chú ý đề phòng nấm bệnh và côn trùng phá hoại cây mầm.

*** Chăm sóc cây con**

Hàng ngày tưới nước đủ ẩm vào sáng sớm và chiều tối. Khi cây còn nhỏ, mỗi ngày tưới 2 lần, 2-3 lít/m²/1 lần. Khi cây đã lớn, 1 lần/ngày hoặc 2 ngày/1 lần, 4-5 lít/m²/1 lần. Cách 15 ngày làm cỏ phá váng 1 lần.

Cây con trong giai đoạn vườn ươm có sự cạnh tranh mạnh mẽ về không gian dinh dưỡng (đặc biệt là nhu cầu ánh sáng) hoặc do nhiều lý do khác, những cây không có khả năng cạnh tranh sẽ sinh trưởng kém vì vậy cần bố trí cây con một cách hợp lý, đồng thời cần tạo dàn che bóng cho cây với tỷ lệ che phủ khác nhau từ 30 – 50 %. Khi cây con bén rễ thì tháo dỡ dần dàn che ra.

Khi cây con đạt chiều cao 10 – 15 cm thì tiến hành đảo bầu nhằm tránh trường hợp rễ cây phát triển xuyên qua túi bầu, xếp các cây có cùng chiều cao với nhau để tiếp tục chăm sóc hoặc bón thúc. Cần bón thúc cho những cây có sức sinh trưởng kém bằng phân Urê hoặc Sunfát đạm với liều lượng là 0,25 gram hoặc NPK 16-16-8 pha loãng 1%, sau khi bón thúc phải tưới lại bằng nước.

Trước khi xuất vườn từ 2 – 4 tuần, ngừng hẳn việc tưới phân, giảm lượng nước tưới để hãm cây nhằm giúp cây con cứng cáp, làm quen dần với điều kiện khó khăn khi đem trồng rừng.

Thời gian nuôi cây trong vườn ươm từ 6 – 8 tháng, cây có chiều cao tối thiểu 35cm, đường kính cổ rễ 3 – 4mm thì có thể đem xuất vườn. Nếu tạo cây trồng ven đường hoặc cây cảnh thì phải ươm trong bầu có kích thước lớn hơn và thời gian nuôi dưỡng trong vườn ươm trên 12 tháng.

*** Phòng trừ sâu bệnh**

Cây con ở giai đoạn vườn ươm phải được thường xuyên chăm sóc, làm sạch cỏ để tránh sâu, bệnh gây hại. Để ngăn ngừa nấm hại, dùng Booc đơ nồng độ 1% phun đều lên trên mặt lá với liều lượng phun 1 lít/m², 2 tuần/1 lần.